

ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดเทศบาลนครเชียงราย Academic Leadership of Administrator in Chiangrai Municipality School

นางพนิดา อัครพลพัฒน์

อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก อาจารย์ ดร.พูนชัย ยาวีราช
อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม อาจารย์ ดร.สมเกียรติ ตุ่นแก้ว

หลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา
มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย ตำบลบ้านดู่ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีจุดประสงค์เพื่อศึกษาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา เพื่อศึกษา ความเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษาในสังกัดเทศบาลนครเชียงราย และเพื่อหาแนวทางในการพัฒนาคุณภาพในการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษาให้สูงขึ้นโดยใช้โรงเรียนเทศบาลนครเชียงราย สังกัดสำนักงานการศึกษา กรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาของโรงเรียนในเขตเทศบาลนครเชียงราย จำนวน 8 คน และครูผู้สอนในโรงเรียนเทศบาล สังกัดสำนักงานการศึกษา กรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดเชียงราย จำนวน 317 คน โดยใช้วิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตร Yamane ได้กลุ่มตัวอย่าง 114 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถามภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา ทั้ง 11 ด้าน ได้แก่ ด้านการกำหนดเป้าหมายของโรงเรียน ด้านการสื่อสารเป้าหมายของโรงเรียน ด้านการนิเทศและการประเมินผลด้านการสอน ด้านการประสานงานด้านการใช้หลักสูตร ด้านการตรวจสอบความก้าวหน้า ของนักเรียน ด้านการควบคุมการใช้เวลาในการสอน ด้านการดูแลเอาใจใส่ครูและนักเรียนอย่างใกล้ชิด ด้านการจัดให้มีสิ่งจูงใจให้กับครู ด้านการส่งเสริมให้มีการพัฒนาวิชาชีพ ด้านการพัฒนาและสร้างมาตรฐานด้านวิชาการและด้านการจัดให้มีสิ่งส่งเสริมสภาพการเรียนรู้ ความเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ 5 ด้าน คือ การมีสมาชิกที่มีความเป็นเลิศ การมีตัวแบบจากภายใน การมีวิสัยทัศน์ร่วมกัน การเรียนรู้เป็นทีม การคิดอย่างเป็นระบบและแบบสัมภาษณ์ผู้บริหารสถานศึกษาของโรงเรียนในเขตเทศบาลนครเชียงราย สังกัดสำนักงานการศึกษา กรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ ข้อมูลโดยหาค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D) แล้วทำการแปลผลโดยนำเสนอเป็นตารางประกอบคำบรรยาย และวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าความถี่ ค่าร้อยละและอธิบายเชิงพรรณนาเป็นความเรียง

ผลการวิจัย พบว่า

1. ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นของภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนในสังกัดเทศบาลนครเชียงราย โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีความคิดเห็นสูงสุด คือ ด้านการกำหนดเป้าหมายของโรงเรียนรองลงมา คือ ด้านการจัดให้มีสิ่งจูงใจให้กับครูและด้านการส่งเสริมให้มีการพัฒนาด้านวิชาชีพ ตามลำดับ ส่วนด้านที่มีความคิดเห็นต่ำสุด คือ ด้านการประสานงานด้านการใช้หลักสูตร

2. ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นเกี่ยวกับความเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาในแต่ละด้าน พบว่า ด้านที่มีระดับความเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้สูงสุด คือ ด้านการมีวิสัยทัศน์ร่วมกัน รองลงมา คือ ด้านการคิดอย่างเป็นระบบ และรายการที่มีระดับความเป็น องค์การแห่งการเรียนรู้ต่ำสุด คือ ด้านการมีตัวแบบจากภายใน

3. แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนเทศบาลนครเชียงรายเกี่ยวกับความเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียนเทศบาลนครเชียงราย มีดังนี้

3.1 ผู้บริหารสถานศึกษามีความคิดเห็นอย่างไรเกี่ยวกับการมีสมาชิกที่มีความเป็นเลิศ จะมีวิธีการอย่างไรในการ

สนับสนุนให้สมาชิกในองค์กรมีความกระตือรือร้น สนใจใฝ่หาสิ่งใหม่ๆ อยู่เสมอเพื่อพัฒนาศักยภาพของตนเอง และสร้างสรรค์ให้เกิดผลลัพธ์ตามที่มุ่งหวังไว้

3.2 ผู้บริหารสถานศึกษามีความคิดเห็นอย่างไรเกี่ยวกับการจำแนกแยกแยะความถูกต้อง ของสมาชิก ถ้าสมาชิก จำแนกแยกแยะความถูกต้องไม่ได้ผู้บริหารจะมีวิธีแก้ไขอย่างไรและจะสนับสนุน อย่างไม่ให้สมาชิกในองค์กรไม่ยึดติดกับความเชื่อเก่าๆ ที่ล้าสมัยไปแล้ว

3.3 ผู้บริหารสถานศึกษาจะมีวิธีการอย่างไรในการสร้างวิสัยทัศน์ร่วมกันให้กับสมาชิก ในองค์กร ผู้บริหารมีวิธีการ สร้างแรงบันดาลใจให้กับสมาชิกในองค์กรอย่างไรบ้าง

3.4 ผู้บริหารเห็นความสำคัญของการเรียนรู้เป็นทีมหรือไม่ ในสถานศึกษาของท่านได้จัดประชุม อภิปรายปัญหา ต่างๆ ที่เกิดขึ้นหรือไม่ ทำอย่างไร และสนับสนุนให้เกิดการเรียนรู้เป็นทีมอย่างไร

3.5 ในองค์กรของท่านบุคคลได้เรียนรู้สิ่งต่างๆ มีการแลกเปลี่ยนข้อมูลความคิดและประสบการณ์ซึ่งกันและกันหรือไม่ จะสนับสนุนบุคคลในองค์กรอย่างไร ผู้บริหารมีวิธีการอย่างไรให้สมาชิกคิดอย่างเป็นระบบ

Abstract

The purpose of this study was to study the academic leadership of the administrators in municipality schools in Chiangrai. To find the way to develop quality of administration by the municipality in Chiangrai province. The schools belong to education residence, the Department of Local Administration. The populations were the 8 school administrators and 317 teachers in Chiangrai municipality schools. For my sample I used the formula by Yamane on 114 teachers. The instruments used to collect data were the five-scale multiple choice questionnaires in 11 fields. To interview administrators in Chiangrai municipality schools. The data was statistically analyzed by the average, percentage and the standard deviation. The findings of this study are as follows :

1. The overall and individual levels of academic leadership of the administrators in Chiangrai municipality schools are found on the higher scale level. The specific goal of the school was highest result and coordination to use the curriculum was the lowest.
2. The overall outcome of research about Learning Organizations was on the higher scale level. The higher result was the shared vision and the internal model was the lowest.

บทนำ

การเรียนรู้เป็นสิ่งสำคัญที่จะทำให้สิ่งมีชีวิตทุกชนิดมีการปรับตัวเข้ากับสิ่งแวดล้อม เพื่อที่จะ สามารถดำรงชีวิตอยู่ในโลกนี้ได้ สิ่งมีชีวิตใดก็ตามที่ไม่สามารถปรับตัวให้เข้ากับสิ่งแวดล้อมก็ไม่สามารถดำรงชีวิตอยู่ได้ เช่น ไดโนเสาร์ที่สูญพันธุ์ไปเมื่อนับล้านปีที่แล้ว เป็นต้นหากเราจะเปรียบเทียบองค์การหนึ่งๆ ที่กำลังดำเนินกิจการอยู่เป็นสิ่งมีชีวิตที่ดำรงชีวิตท่ามกลางกระแสแห่งโลกาภิวัตน์ องค์การใดที่มีการเรียนรู้ มีการปรับตัวที่ดีก็สามารถดำรงอยู่ได้ (เปี่ยมพงศ์ นุ้ยบ้านด่าน, 2552 : 1)

แนวคิดองค์การแห่งการเรียนรู้ (Learning Organization) เป็นรูปแบบการบริหารองค์การแนวใหม่ที่เชื่อกัน (วิโรจน์ สารรัตน์, 2544 : 6 - 7; อ้างอิงจาก Senge, 1990 : 56) ได้กล่าวว่าเป็นสิ่งที่ผู้บริหารยุคใหม่จะต้องสร้างขึ้น เป็นสิ่งที่ต้องแสดงภาวะความเป็นผู้นำในการจัดการหรือแสวงหาโอกาส เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ใหม่ๆ (Generative Learning) ให้เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องด้วยความเชื่อที่ว่าคนยิ่งเรียนรู้ ก็ยิ่งจะขยายขีดความสามารถของตนออกไป และองค์การที่ก่อให้เกิดการเรียนรู้ก็จะเติบโตและพัฒนา ต่อไปโดยไม่สิ้นสุด โดยเฉพาะอย่างยิ่งโรงเรียน ซึ่ง Hoy & Miskel (วิโรจน์ สารรัตน์, 2548 : 5; อ้างอิงจาก Hoy & Miskel, 2001 : 56) มีความเห็นว่าโรงเรียนเป็นองค์การให้บริการที่ผูกพันกับเรื่องของการสอน

และการเรียนรู้เป็นหลัก เป้าหมายสุดท้ายของโรงเรียนก็คือ การเรียนรู้ของนักเรียน โรงเรียนจึงควรเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้มากกว่าองค์กรประเภทอื่นๆ

ผู้บริหารโรงเรียนเป็นบุคคลที่มีบทบาทสำคัญเป็นอย่างมากในการกำกับ นิเทศ ติดตาม การสอนของครู และจะต้องใช้ภาวะผู้นำให้เกิดประโยชน์และเกิดการเปลี่ยนแปลง เพื่อส่งผลให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนสูงขึ้น ผู้บริหารจะต้องทำหน้าที่เป็นผู้นำในการจัดกระบวนการเรียนการสอน เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้สามารถเรียนรู้ได้ตามจุดมุ่งหมายและโครงสร้างสาระการเรียนรู้ของหลักสูตรรวมทั้งพัฒนาสาระและกิจกรรมที่สอดคล้องกับความสนใจและความถนัดของผู้เรียน ผู้บริหารจะต้องเข้าใจเกี่ยวกับหลักสูตร กระบวนการพัฒนาหลักสูตร การจัดทำเนื้อหาสาระและกระบวนการเรียนการสอน การนิเทศติดตาม และประเมินผลการศึกษา เพื่อให้การจัดการศึกษาบรรลุเป้าหมายของการศึกษาของชาติ และผู้บริหารสถานศึกษามีอิทธิพลต่อคุณภาพการเรียนการสอนของครู มีอิทธิพลต่อระดับความสำเร็จที่สูงของนักเรียนและมีอิทธิพลต่อระดับประสิทธิภาพของการดำเนินงานของสถานศึกษา ถ้าโรงเรียนต้องการจะเป็นโรงเรียนที่มีประสิทธิผล ผู้บริหารโรงเรียนต้องเป็นผู้มีภาวะผู้นำทางวิชาการ ภารกิจของผู้บริหาร โรงเรียนที่สำคัญคือ ต้องมุ่งเน้นที่กิจกรรมที่จะนำไปสู่ความสำเร็จอย่างสูงของนักเรียนถ้ามีเป้าหมาย ที่ทำให้โรงเรียนให้มีประสิทธิผลก็ต้องหาแนวทาง เพื่อเน้นการใช้ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียน การเรียนรู้ของนักเรียน การสอนที่มีคุณภาพและการจัดองค์การที่เอื้อต่อการเรียนรู้เป็นเรื่องที่สัมพันธ์กัน ผู้บริหารโรงเรียนจึงต้องมีภาวะผู้นำทางวิชาการ เพื่อดำเนินการให้นักเรียนมีความก้าวหน้าทางการเรียน ภาวะผู้นำทางวิชาการจึงเป็นสิ่งสำคัญที่ผู้บริหารโรงเรียนต้องมีและต้องดำเนินการพัฒนา ให้กับผู้บริหารสถานศึกษา (ชัยรัตน์ หลายวัชรกุล, 2547 : 23) ภาวะผู้นำทางวิชาการ (Instructional Leadership) เป็นภาวะผู้นำที่พัฒนามาจากภาวะผู้นำ การเปลี่ยนแปลง (Transformational leadership) (McEwan, 1998 : 3) ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงมุ่ง การปรับเปลี่ยนมุมมองของงานในวงที่กว้างกว่าและเป็นระบบมากกว่า แต่ภาวะผู้นำทางวิชาการจำกัดวงเข้ามาที่งานด้านวิชาการขององค์การ ความพยายามในการปฏิรูปการศึกษาในวงกว้างจะมุ่งไปที่วิธีการ ที่เป็นระบบเพื่อนำไปสู่การเปลี่ยนแปลง ในขณะที่เดียวกันก็ส่งเสริมให้มีรูปแบบภาวะผู้นำทางวิชาการ ผู้บริหารโรงเรียนเป็นบุคคลที่อยู่ในตำแหน่งที่จะต้องส่งเสริมให้เกิดความร่วมมือ

อย่างมากจากครู ความร่วมมือนี้จะนำไปสู่การพัฒนาการปฏิบัติการสอนของครู ซึ่งการพัฒนาเช่นนี้จะช่วยเพิ่มพูนการเรียนรู้ของนักเรียนด้วย รูปแบบภาวะผู้นำทางการศึกษาส่วนใหญ่ในปัจจุบันนี้เน้นความสำคัญของผู้นำโรงเรียน (School Leaders) โดยที่ผู้นำโรงเรียนจะต้องใส่ใจอย่างมากกับงานการเรียนการสอนของโรงเรียน หากต้องการที่จะพัฒนาโรงเรียนในท้องถิ่น ผู้บริหารโรงเรียนจำเป็นต้องเป็นผู้นำทางวิชาการและหลักสูตร

ผู้บริหารและครูผู้สอนจึงต้องให้ความสำคัญในการให้ความรู้แก่นักเรียนในด้านวิชาการเป็นลำดับแรก ซึ่งในการบริหารงานวิชาการให้มีประสิทธิภาพได้นั้น องค์ประกอบที่สำคัญประการหนึ่งคือ ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารและครูผู้สอน ซึ่งหมายถึง พฤติกรรมกระทำทำที่ที่ผู้บริหารและครูผู้สอนแสดงออกถึงความสามารถในการบริหารกิจกรรมของโรงเรียนที่เกี่ยวข้องกับการปรับปรุง พัฒนาและส่งเสริมวิชาการให้ได้ผลดียิ่งขึ้น พฤติกรรมดังกล่าวของผู้บริหารและครูผู้สอนจะก่อให้เกิดสภาพที่เอื้อต่อการทำงานของครู ช่วยทำให้คุณภาพการสอนของครูดีขึ้น ซึ่งจะส่งผลต่อคุณภาพนักเรียน ในที่สุด มาตรฐานและคุณภาพของการบริหารสถานศึกษาและพิจารณาได้จากผลงานด้านวิชาการ เนื่องจากการดำเนินงานวิชาการเกี่ยวกับหลักสูตรและการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนถือได้ว่าเป็นหัวใจของสถานศึกษา การที่จะทำให้นักเรียนมีคุณภาพต้องอาศัยกระบวนการการบริหารงานวิชาการให้บรรลุเป้าหมายตามที่กำหนด จะเห็นได้อย่างชัดเจนว่ามาตรฐานคุณภาพการศึกษาจะปรากฏเด่นชัด เมื่อการบริหารงานวิชาการประสบผลสำเร็จ การบริหารงานวิชาการจึงนับว่ามีความสำคัญสูงสุดต่อความสำเร็จหรือความล้มเหลวของการบริหารงานในโรงเรียน (บุญทิพย์ สุริยวงศ์, 2544 : 65)

ดังนั้น หากจะจัดการศึกษาให้มีคุณภาพจำเป็นอย่างไรที่ผู้บริหารต้องมีพฤติกรรมความเป็นผู้นำทางวิชาการ เนื่องจากงานวิชาการเป็นงานที่สำคัญที่สุดในการทำให้นักเรียนบรรลุจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้ในหลักสูตร ส่วนงานอื่นเป็นงานเสริมและสนับสนุนงานวิชาการประสบผลสำเร็จดียิ่งขึ้น

โรงเรียนเทศบาลเมืองเชียงราย เป็นอีกองค์กรหนึ่ง ซึ่งมีนโยบายในการจัดการศึกษาให้ชุมชน และท้องถิ่นซึ่งเป็นโรงเรียนที่สังกัดกรมการปกครองส่วนท้องถิ่น กระทรวงมหาดไทย โดยมีโรงเรียนในสังกัดทั้งหมดจำนวน 8 แห่ง คือ โรงเรียนเทศบาล 1 ถึง เทศบาล 8 นอกจากนี้ ยังมีโรงเรียนองค์การบริหารส่วนจังหวัดเชียงรายที่เป็นโรงเรียนสังกัดกรม

การปกครองส่วนท้องถิ่นเช่นกัน ซึ่งได้ก่อตั้งและดำเนินการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาเยาวชนในจังหวัดเชียงราย โรงเรียนเทศบาลบางโรงเรียนก็ได้ปรับปรุง การบริหารงานด้านต่างๆ เพื่อให้โรงเรียนมีชื่อเสียง เช่น โรงเรียนเทศบาล 6 นครเชียงราย ที่ขณะนี้ชื่อเสียงมีผู้ปกครองจำนวนมากต้องการให้บุตรหลานได้ศึกษาในโรงเรียนเทศบาล 6 นครเชียงราย (เทศบาลนครเชียงราย, 2554 : 5)

ปัญหาการจัดการศึกษาในโรงเรียนเทศบาลนครเมืองเชียงราย เกิดจากปัจจัยหลายๆ ด้าน ซึ่งมีองค์ประกอบ คือ ด้านผู้เรียนขาดการควบคุมคุณภาพการศึกษาให้ได้ตามมาตรฐานการเรียนรู้ ตัวชี้วัด ขาดการพัฒนาด้านความสามารถในการศึกษาต่อและประกอบอาชีพได้ ส่วนด้านโรงเรียนขาดความร่วมมือ ของผู้ปกครองและชุมชนไม่ได้รับความไว้วางใจส่งบุตรหลานมาเข้าเรียนในโรงเรียนเทศบาลเพราะมีโรงเรียนทางเลือกที่ดีกว่าและค่านิยมของผู้ปกครองที่นิยมส่งบุตรหลานเข้าเรียนในโรงเรียนที่มีชื่อเสียง และในด้านการบริหารจัดการของผู้บริหาร ขาดการกระจายการบริหารจัดการให้สถานศึกษามีอิสระและไม่คล่องตัวในการบริหารจัดการ สถานศึกษาไม่มีอิสระในการตัดสินใจด้วยตนเอง ภายใต้การบริหารในรูปองค์คณะบุคคล ขาดการมีส่วนร่วมของผู้ที่เกี่ยวข้องในการกำหนดนโยบาย และการวางแผนตัดสินใจ กำหนดการใช้หลักสูตร สถานศึกษาและหลักสูตรท้องถิ่น ผู้นำขาดความเกื้อหนุน การสนับสนุน และไม่อำนวยความสะดวกแก่บุคลากรในองค์กร สถานศึกษาไม่มีความพร้อมให้มีการตรวจสอบเพื่อการบริหารจัดการให้เป็นไปตามมาตรฐานที่กำหนด การบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน ซึ่งนวัตกรรมทางการบริหารและจัดการเรียนการสอนที่สำคัญ คือ การคืนอำนาจให้ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาอย่างแท้จริง (เทศบาลนครเชียงราย, 2554 : 5 - 6)

จากปัญหาที่กล่าวมาข้างต้นพบว่า ผู้บริหารเป็นผู้มีบทบาทสำคัญยิ่งในการใช้พฤติกรรมความเป็นผู้นำทางวิชาการหรือภาวะผู้นำทางวิชาการของตนในการพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอนเพื่อยกระดับคุณภาพนักเรียนให้สูงขึ้น ซึ่งเป็นเป้าหมายสูงสุดของการจัดการศึกษา คุณภาพงานวิชาการ ขึ้นอยู่กับความเป็นผู้นำของผู้บริหารรวมถึงครูผู้สอนที่จะทำให้โรงเรียนพัฒนาตนเองได้ตามมาตรฐาน จนกลายเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ ผู้วิจัยซึ่งเป็นครูผู้สอนในสังกัดกรมการปกครองส่วนท้องถิ่น จึงมีความสนใจที่จะศึกษาเกี่ยวกับภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนในสังกัดเทศบาลนครเชียงราย เพื่อเป็นสารสนเทศให้ผู้ที่เกี่ยวข้องใช้เป็นแนวทางใน

การพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหาร และครูผู้สอนที่ส่งผลต่อความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียนในสังกัดเทศบาลนครเชียงราย ต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดเทศบาลนครเชียงราย
2. เพื่อศึกษาความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษาในสังกัดเทศบาลนครเชียงราย
3. เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดเทศบาลนครเชียงราย

ประโยชน์ของการวิจัย

1. ผลของการศึกษาช่วยให้ได้ทราบระดับความเป็นผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารว่ามีความเป็นผู้นำทางวิชาการที่ระดับมาก ปานกลางหรือน้อย เพื่อจะได้ปรับปรุงและพัฒนาผู้บริหารให้ปฏิบัติงานสู่เป้าหมาย คือ ผลสำเร็จขององค์กร
2. ทำให้ทราบถึงความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา ในสังกัดเทศบาลนครเชียงราย เพื่อจะได้พัฒนาสถานศึกษาในทางที่ดีขึ้น
3. ผลของการศึกษาจะเป็นแนวทางในการพิจารณาปรับปรุงการปฏิบัติงานวิชาการให้แก่ ผู้บริหารของสถานศึกษา ในโรงเรียนเทศบาลนครเชียงราย สังกัดสำนักการศึกษา กรมส่งเสริมการปกครอง ส่วนท้องถิ่น

ขอบเขตของการวิจัย

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา การวิจัยในครั้งนี้เป็นการศึกษาถึงภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารและครูผู้สอนที่ส่งผลต่อความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ โดยมีตัวแปร ดังนี้

1.1 ภาวะผู้นำทางวิชาการ

ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยมุ่งศึกษาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารและครูผู้สอน ซึ่งได้เสนอองค์ประกอบของพฤติกรรมความเป็นผู้นำทางวิชาการหรือภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหาร โรงเรียนไว้ 3 องค์ประกอบ 11 ด้านตามแนวคิดของ Hallinger and Murphy (วีรชาติ วิลาศศรี,

2549 : 9) คือ

โรงเรียน

1.1.1 ด้านการกำหนดเป้าหมายของ

โรงเรียน

1.1.2 ด้านการสื่อสารเป้าหมายของ

ด้านการสอน

1.1.3 ด้านการนิเทศและการประเมินผล

หลักสูตร

1.1.4 ด้านการประสานงานด้านการใช้

ของนักเรียน

1.1.5 ด้านการตรวจสอบความก้าวหน้า

สอน

1.1.6 ด้านการควบคุมการใช้เวลาในการ

อย่างใกล้ชิด

1.1.7 ด้านการดูแลเอาใจใส่ครูและนักเรียน

วิชาชีพ

1.1.8 ด้านการจัดให้มีสิ่งจูงใจให้กับครู

1.1.9 ด้านการส่งเสริมให้มีการพัฒนา

ด้านวิชาการ

1.1.10 ด้านการพัฒนาและสร้างมาตรฐาน

เรียนรู้

1.1.11 ด้านการจัดให้มีสิ่งส่งเสริมสภาพการ

1.2 ความเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ ตามแนวคิดของ Senge (วิโรจน์ สารรัตนะ, 2548 : 10-11) ดังนี้

1.2.1 การมีสมาชิกที่มีความเป็นเลิศ (Personal Mastery)

1.2.2 การมีตัวแบบจากภายใน (Mental Model)

1.2.3 การมีวิสัยทัศน์ร่วมกัน (Shared Vision)

1.2.4 การเรียนรู้เป็นทีม (Team Learning)

1.2.5 การคิดอย่างเป็นระบบ (System Thinking)

2. ขอบเขตด้านประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่ ผู้บริหารโรงเรียนเทศบาลนครเชียงราย สังกัดสำนักการศึกษา กรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น จำนวน 8 คน ครูผู้สอนในโรงเรียนเทศบาลนครเชียงราย สังกัดสำนักการศึกษา กรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น จำนวน 8 โรงเรียน จำนวน 317

คน ในปีการศึกษา 2555

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากรที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่ ผู้บริหารโรงเรียนเทศบาลนครเชียงราย สังกัดสำนักการศึกษา กรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น จำนวน 8 คน ครูผู้สอนในโรงเรียนเทศบาล สังกัดสำนักงาน การศึกษา กรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดเชียงราย จำนวน 8 โรงเรียน จำนวน 317 คน

2. กลุ่มตัวอย่าง ผู้ศึกษาได้ทำการสุ่มตัวอย่างเพื่อหาจำนวนกลุ่มตัวอย่างที่เหมาะสมสำหรับ การศึกษา ดังนี้ กลุ่มตัวอย่างการกำหนดขนาดตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษานี้โดยใช้สูตรในการคำนวณของ Yamane

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. แบบสอบถาม

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นแบบสอบถามภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา ในสังกัดเทศบาลนครเชียงราย ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น มีลักษณะเป็นแบบสอบถาม 4 ตอน คือ

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม ลักษณะแบบสอบถาม เป็นแบบตรวจสอบรายการ (Checklist)

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารในสังกัด เทศบาลนครเชียงราย ที่ผู้วิจัยศึกษาจากแนวคิดภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาตามแนวคิด ของ Hallinger and Murphy (วีรชาติ วิลาศรี.2549 : 9; อ้างอิงจาก Hallinger and Murphy, 1985 : 223) ซึ่งได้เสนอองค์ประกอบของพฤติกรรมความเป็นผู้นำทางวิชาการหรือภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหาร สถานศึกษาไว้ 3 องค์ประกอบ 11 ด้าน

2. แบบสัมภาษณ์

แบบสัมภาษณ์ ผู้วิจัยได้สร้างเครื่องมือแบบสัมภาษณ์เรื่อง ภาวะผู้นำความเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดเทศบาลนครเชียงราย โดยมีขั้นตอน ดังนี้

2.1 กำหนดวัตถุประสงค์ และศึกษาแบบสัมภาษณ์ของงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการประยุกต์ ใช้องค์การแห่งการเรียนรู้ในการบริหารงานทางวิชาการโรงเรียนในเขตเทศบาลนครเชียงราย

2.2 สร้างแบบสัมภาษณ์ฉบับร่างแล้วนำไปให้อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์เพื่อตรวจสอบ ความสอดคล้องของเนื้อหา (Content Validity) และวัตถุประสงค์ แล้วนำไปปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะ

2.3 จัดพิมพ์ฉบับสมบูรณ์

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ผู้วิจัยขอหนังสือจากคณบดี คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย ถึงผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดเทศบาลนครเชียงราย ทั้ง 8 แห่ง เพื่อขอความร่วมมือและอำนวยความสะดวกในการเก็บรวบรวมข้อมูลกับครูผู้สอนสังกัดเทศบาลนครเชียงราย ทั้ง 8 แห่ง

2. ผู้วิจัยนำหนังสือไปส่งให้ ผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดเทศบาลนครเชียงราย ทั้ง 8 แห่งด้วยตนเองเพื่อขออนุญาตสัมภาษณ์ผู้บริหารสถานศึกษา ทั้ง 8 แห่งด้วย ส่วนแบบสอบถามภาวะผู้นำสถานศึกษาในสังกัดเทศบาลนครเชียงราย ได้ขออนุญาตผู้บริหารสถานศึกษาแต่ละแห่ง ขอให้ครูผู้สอน ช่วยดำเนินการจัดเก็บข้อมูลให้และได้รับแบบสอบถามคืนมาทั้งหมด จำนวน 117 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100

3. นำแบบสอบถามที่ได้กลับคืนมาจากกลุ่มตัวอย่าง ตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถาม คัดเลือกฉบับที่สมบูรณ์เพื่อนำไปวิเคราะห์ทางสถิติ และนำข้อมูลจากการสัมภาษณ์มาสังเคราะห์เนื้อหา

การจัดทำกับข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูล

เมื่อตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถาม ที่ได้รับคืนมาทั้งหมดแล้ว ผู้วิจัยได้ดำเนินการ วิเคราะห์ข้อมูล โดยแบ่งเป็น 4 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ใช้วิธีการวิเคราะห์ข้อมูลโดยการแจกแจงความถี่และค่าร้อยละ และนำเสนอในรูปแบบตาราง

ตอนที่ 2 วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับความคิดเห็นของครูผู้สอนต่อภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดเทศบาลนครเชียงราย โดยการหาค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) โดยรวมและรายข้อของแบบสอบถาม

สรุปผลการวิจัย

1. ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นของภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนในสังกัดเทศบาลนครเชียงราย โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีความคิดเห็นสูงสุด คือ ด้านการ

กำหนดเป้าหมายของโรงเรียนรองลงมา คือ ด้านการจัดให้มีสิ่งจูงใจ ให้กับครูและด้านการส่งเสริมให้มีการพัฒนาด้านวิชาชีพตามลำดับ ส่วนด้านที่มีความคิดเห็นต่ำสุดคือ ด้านการประสานงานด้านการใช้หลักสูตร

2. ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นเกี่ยวกับความเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาในแต่ละด้าน พบว่า ด้านที่มีระดับความเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้สูงสุด คือ ด้านการมีวิสัยทัศน์ร่วมกัน รองลงมาคือ ด้านการคิดอย่างเป็นระบบ และรายการที่มีระดับความเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ต่ำสุด คือ ด้านการมีตัวแบบจากภายใน

3. แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำความเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดเทศบาลนครเชียงราย มีดังนี้

3.1 ผู้บริหารสถานศึกษาควรให้ขวัญและกำลังใจ ยกย่องให้เกียรติเป็นแบบอย่างแก่ผู้ใต้บังคับบัญชา มอบหมายงานให้เหมาะสมกับความสามารถของแต่ละบุคคล

3.2 ส่งเสริมให้มีส่วนร่วมทางการศึกษาเพื่อเลื่อนระดับวิทยฐานะ เพื่อเข้าสู่ ค.ศ.3,โครงการ หนึ่งแสนครูดีของคุรุสภา,ครูดีในดวงใจ

3.3 ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีการจัดอบรม, สัมมนา, มีกิจกรรมสร้างความสามัคคี, มีการนิเทศแบบยกตัวอย่าง,ชี้ให้เห็น,พาไปทัศนศึกษาเรียนรู้ในสิ่งใหม่ ๆ เพื่อจะนำมาปรับปรุงในการปฏิบัติงาน และปรับใช้ในการเรียนการสอน

3.4 ผู้บริหารควรสร้างความตระหนักมีการประเมิน, วางแผน, แก้ปัญหาร่วมกับผู้ใต้ บังคับบัญชา ทำงานด้วยกัน เพื่อไปสู่เป้าหมายขององค์กรให้สมาชิกได้แสดงความคิดเห็น ผู้บริหารต้องรับฟังปัญหาและนำมาพิจารณาร่วมกันอย่างมีเหตุมีผล

3.5 ผู้บริหารวางเป้าหมายกำหนดทิศทางการพัฒนาสถานศึกษาโดยประชุมชี้แจงจากหัวหน้างาน ไปตามลำดับ เริ่มจากการประชุมกลุ่มย่อยแล้วจะประชุมระดับโรงเรียน

3.6 ผู้บริหารเห็นความสำคัญของการเรียนรู้ มีการประชุมชี้แจงในรูปของคณะกรรมการหรือ แต่ละฝ่ายที่เกี่ยวข้อง ถ้าเกิดปัญหาขึ้น สนับสนุนให้คณะครูให้เป็นกลุ่มเพื่อจะไปร่วมงานหรือทำกิจกรรม

3.7 ผู้บริหารควรเปิดโอกาสให้ครูมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้จากการประชุมประจำสัปดาห์, ประจำเดือน มีการอบรมเกี่ยวกับกระบวนการคิดอย่างเป็นระบบ จับกลุ่มการ

ทำงาน ลงสู่การปฏิบัติจริง มีการประเมินถึงความคิดสร้างสรรค์ เช่น การประกวดการจัดการชั้นเรียนว่าจะมีวิธีการคิดอย่างไร โดยการมอบหมายงานให้ทำไปเป็นสายชั้น เช่น งานเปิดบ้านวิชาการ เปิดวัฒนธรรมจีน เป็นต้น

ผลการสัมภาษณ์ ผู้บริหารสถานศึกษาเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดเทศบาลนครเชียงราย สรุปเป็นรายด้าน ดังนี้

1. การกำหนดภารกิจของโรงเรียน

1.1 ด้านการกำหนดเป้าหมายของโรงเรียน

1.1.1 กำหนดเป้าหมายอยู่ในแผนพัฒนาการศึกษาของโรงเรียนตามวิสัยทัศน์ของโรงเรียน “รักการอ่าน สื่อสารหลายภาษา พัฒนาด้านการคิด จิตใจดีงาม” พัฒนาการรักการอ่านทุกระดับชั้น กิจกรรมส่งเสริมห้องสมุด

1.1.2 ผู้บริหารควรสร้างวิสัยทัศน์ พันธกิจ ยุทธศาสตร์ มีโครงสร้างแผนงานโครงการของโรงเรียน

1.2 ด้านการสื่อสารเป้าหมายของโรงเรียน

1.2.1 จะมีพันธกิจ คือ จัดการศึกษาาระดับประถมศึกษา ก่อนประถมและการศึกษา ภาคบังคับ อย่างมีคุณภาพ

1.2.2 รับทราบจากการประชุมชี้แจง, ออกคำสั่งมอบหมายงาน, แต่งตั้งคณะกรรมการ ตามโครงสร้างและชี้แจงบทบาทหน้าที่

2. การจัดการด้านการเรียนการสอน

2.1 ด้านการนิเทศและการประเมินผลด้านการสอน

2.1.1 มีโครงการนิเทศภายในอย่างเป็นระบบ โดยเน้นการนิเทศแบบเป็นกัลยาณมิตร เช่น หัวหน้ากลุ่มสาระนิเทศลูกน้องในกลุ่ม แลกเปลี่ยนกันนิเทศในกลุ่ม แล้วผู้บริหารเข้าไปนิเทศ

2.1.2 มีการนิเทศ เขียนแผนการเรียนการสอน เริ่มจากหัวหน้ากลุ่มสาระมีการเซ็น รับรองการนิเทศตามลำดับ, ผู้บริหารมีการตรวจเยี่ยมการนิเทศ, นิเทศแบบกัลยาณมิตร แนะนำกัน สนทนา ประชุมกลุ่มย่อย

2.2 ด้านการประสานงานด้านการใช้หลักสูตร

2.2.1 ทุกปีจะมีการประเมินการใช้หลักสูตร ในช่วงปลายเดือนมีนาคมมีการปรับปรุงหลักสูตรนำสู่การใช้ในภาคหน้าเรียนต่อไป

2.2.2 แต่งตั้งคณะกรรมการจัดทำหลักสูตร, วิเคราะห์หลักสูตร มิงบประมาณปรับปรุงหลักสูตร, ปรับทุกปี มีการจัดอบรมหลักสูตรช่วงปิดเทอม

2.3 ด้านการตรวจสอบความก้าวหน้าของนักเรียน

2.3.1 ทุกปีมีการตรวจสอบจากรายงานคุณภาพการศึกษาภายใน ดูจากผลสัมฤทธิ์ของนักเรียน ถ้าต่ำก็จะปรับปรุงโดยอบรมครูในรายวิชาที่ต่ำกว่าเกณฑ์ (มีการติวนักเรียนโดยมีการสอบ Pre-Onet) มีเวลาเหลือจากกิจกรรมต่างๆ ก็จะส่งเสริม มีโครงการอบรมเชิงปฏิบัติเตรียมความพร้อมการสอบ Onet หรือ Las โดยใช้เวลาในช่วงปิดเทอมหรือวันหยุด

2.3.2 มีการทดสอบก่อนเรียน, หลังเรียน มีการนำผลการทดสอบวิเคราะห์จุดเด่น จุดด้อย ของนักเรียน

3. การส่งเสริมบรรยากาศทางวิชาการของโรงเรียนได้แก่

3.1 ด้านการควบคุมการใช้เวลาในการสอน

3.1.1 มีการนิเทศการสอนว่าเข้าตรงเวลามีกล้องวงจรปิดว่าครูสอนอะไรบ้าง จะไม่ตัดเวลา, ชม. ให้ตรงตามหลักสูตรแกนกลาง

3.1.2 มีตารางสอน, ซ่อมเสริม, โฮมรูม, ตารางเรียนต้องมีทุกช่วงชั้น อนุบาลจะมีตารางกิจกรรมประจำวัน

3.2 ด้านการดูแลเอาใจใส่ครูและนักเรียนอย่างใกล้ชิด

3.2.1 ด้านสื่อวัสดุจะดูแลให้มีโทรทัศน์ Internet ให้มีห้องเรียนจัดหาสื่อให้ครูได้มีการพัฒนานวัตกรรมในการสอน และสนับสนุนให้ครูทำวิทยฐานะ, ส่งเสริมให้ครูได้อบรมในวิชาในหน้าที่ทุกปีเป็นประจำ

3.2.2 ดูแลอย่างใกล้ชิด ให้ความช่วยเหลือสนับสนุนให้ขวัญกำลังใจ, ทัศนศึกษาดูงาน

3.3 ด้านการจัดให้มีสิ่งจูงใจให้กับครู

3.3.1 ครูดีเด่นในระดับของโรงเรียน, ระดับกลุ่ม, ระดับประเทศ, ครูภาค, ยกย่องเชิดชูเกียรติ, ทัศนศึกษานอกโรงเรียน, ดูแลการเจ็บไข้ได้ป่วย มีการเยี่ยม, ส่งเสริมให้ได้รางวัล

3.3.2 ให้ขวัญกำลังใจ, มอบรางวัลครูที่ปฏิบัติผลงานดีเด่น, ยกย่องเชิดชูเกียรติในที่ประชุมให้เพื่อนร่วมงานรับทราบ

3.4 ด้านการส่งเสริมให้มีการพัฒนาวิชาชีพ

3.4.1 ส่งเสริมให้ครูเข้าอบรมตามวิชาเอกที่ถนัดและได้เข้าสอนพัฒนาครูในด้านการวิจัยในชั้นเรียน, ทำสื่อการสอน, เชิญวิทยากรมาให้ความรู้ในเรื่องต่างๆ

3.4.2 มีการอบรมให้นักเรียนใช้โครงการ SBMLD ส่งเสริมด้านอาชีพ เช่น เพาะเห็ด, ทำขนม

3.5 ด้านการพัฒนาและสร้างมาตรฐานด้านวิชาการ

3.5.1 พัฒนาหลักสูตร, LCE, นำเทคโนโลยีมาใช้ให้ได้ตามมาตรฐานการศึกษา และนำไปสู่สากล

3.5.2 การบริหารจัดการโดยมีแผนยุทธศาสตร์ที่ได้วางไว้ มี 5 ยุทธศาสตร์, พัฒนา ผู้เรียน, ครู, แหล่งเรียนรู้, พัฒนาสื่อการเรียนการสอน, พัฒนาเครือข่ายของชุมชน

3.6 ด้านการจัดให้มีสิ่งส่งเสริมสภาพการเรียนรู้

3.6.1 มีการส่งเสริมให้นักเรียนได้ศึกษาแหล่งเรียนรู้ มีห้องสมุดในโรงเรียน, ศูนย์ท่องเที่ยว, มีศูนย์วิทยบริการในสถานศึกษาเอามาบูรณาการกับการเรียนการสอน มีศูนย์ ICT ชุมชน, ศูนย์เรียนรู้ทางไกลของมหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง

3.6.2 มีแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียน, มีสื่อ ICT, มีห้องสมุด ทุกห้องมีทีวี, มีโทรทัศน์ทางไกลเพื่อการศึกษา, มีศูนย์ควบคุมโทรทัศน์วงจรปิด

แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำความเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดเทศบาลนครเชียงรายมีดังนี้

1. ผู้บริหารสถานศึกษาควรให้ขวัญและกำลังใจ, ยกย่องให้เกียรติเป็นแบบอย่างแก่ผู้ใต้บังคับบัญชา, มอบหมายงานให้เหมาะสมกับความสามารถของแต่ละบุคคล

2. ส่งเสริมให้มีนวัตกรรมทางการศึกษาเพื่อเลื่อนระดับวิทยฐานะ เพื่อเข้าสู่ ค.ศ.3, โครงการ หนึ่งแสนครูดีของคุรุสภา, ครูดีในดวงใจ

3. ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีการจัดอบรม, ส่งเสริม, มีกิจกรรมสร้างความสามัคคี, มีการนิเทศแบบยกตัวอย่าง, ชี้ให้เห็น, พาไปทัศนศึกษาเรียนรู้ในสิ่งใหม่ๆ เพื่อจะนำมาปรับปรุงในการปฏิบัติงานและปรับใช้ในการเรียนการสอน

4. ผู้บริหารควรสร้างความตระหนักมีการประเมินวางแผน แก้ปัญหาพร้อมกับผู้ใต้บังคับบัญชา ทำงานด้วยกัน เพื่อไปสู่เป้าหมายขององค์กรให้สมาชิกได้แสดงความคิดเห็น ผู้บริหารต้องรับฟังปัญหา และนำมาพิจารณาร่วมกันอย่างมีเหตุมีผล

5. ผู้บริหารวางเป้าหมายกำหนดทิศทางการพัฒนาสถานศึกษาโดยประชุมชี้แจงจากหัวหน้างาน ไปตามลำดับ เริ่มจากการประชุมกลุ่มย่อยแล้วจะประชุมระดับโรงเรียน

6. ผู้บริหารเห็นความสำคัญของการเรียนรู้ มีการประชุมชี้แจงในรูปของคณะกรรมการหรือแต่ละฝ่ายที่เกี่ยวข้อง ถ้าเกิดปัญหาขึ้น สนับสนุนให้คณะครูให้เป็นกลุ่มเพื่อจะไปร่วมงานหรือทำกิจกรรม

7. ผู้บริหารควรเปิดโอกาสให้ครูมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้จากการประชุมประจำสัปดาห์, ประจำเดือน มีการอบรมเกี่ยวกับกระบวนการคิดอย่างเป็นระบบ จัดกลุ่มการทำงาน ลงสู่การปฏิบัติจริงมีการประเมินถึงความคิดสร้างสรรค์ เช่น การประกวดการจัดการชั้นเรียนว่าจะมีวิธีการคิดอย่างไร โดยการมอบหมายงานให้ทำไปเป็นสายชั้น

การอภิปรายผล

จากผลการศึกษาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดเทศบาลนครเชียงราย และศึกษาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดเทศบาลนครเชียงราย โรงเรียนเทศบาลนครเชียงราย สังกัดสำนักงานการศึกษา กรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น พบว่า ความคิดเห็นของภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอนในสังกัดเทศบาลนครเชียงราย โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีความคิดเห็นสูงสุด คือ ด้านการกำหนดเป้าหมายของโรงเรียน รองลงมา คือ ด้านการจัดให้มีสิ่งจูงใจให้กับครูและด้านการส่งเสริม ให้มีการพัฒนาด้านวิชาชีพตามลำดับ ส่วนด้านที่มีความคิดเห็นต่ำสุด คือ ด้านการประสานงานด้านการใช้หลักสูตร สอดคล้องกับประจวบ พลอยละออง (2548 : 56) ที่ทำการศึกษารื่อง พฤติกรรมภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของครูผู้สอนในโรงเรียนประถมศึกษาในสังกัดเขตพื้นที่การศึกษากระบี่ ผลการวิจัย พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษามีภาวะผู้นำในด้านต่างๆ 6 ด้าน คือ ด้านภาวะผู้นำทางการสอน พบว่า ผู้บริหารมีความรู้ ความสามารถทางด้านวิชาการเป็นที่ยอมรับของผู้ร่วมงานมากที่สุด ด้านภาวะผู้นำแห่งการเปลี่ยน พบว่าผู้บริหารมีความสามารถเป็นที่ยอมรับศรัทธา ทำให้ผู้อื่นร่วมมือมากที่สุด ด้านภาวะผู้นำทางจริยธรรมพบว่า ผู้บริหารมีความซื่อสัตย์ ยุติธรรมมากที่สุด ด้านภาวะผู้นำมีส่วนร่วม พบว่า ผู้บริหารสามารถที่จะแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นจนเกิดผลดีเป็นที่พอใจของผู้ร่วมงานมากที่สุด และด้านภาวะผู้นำด้านการจัดการ พบว่า ผู้บริหารมีการร่วมมือกับบุคลากรทุกฝ่ายวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อกำหนดเป็นแนวทางในการปรับปรุงพัฒนามากที่สุด อย่างไรก็ตามมีบางประเด็นของภาวะผู้นำทางการสอน ภาวะผู้นำทางการเปลี่ยนแปลง ภาวะผู้นำทางจริยธรรมและภาวะผู้นำการมีส่วนร่วม

ร่วม มีการปฏิบัติอยู่ในระดับน้อย และสอดคล้องกับขวัญใจ ขุนทำนาย (2552 : 57) ได้ศึกษา เรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่าง ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียน กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนโรงเรียนเทศบาล ในกลุ่มการศึกษา ที่ 9 ผลการวิจัย พบว่า ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียน โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมากโดยด้านที่มีระดับภาวะผู้นำทางวิชาการสูงสุด คือ ด้านการนิเทศและติดตามการนำหลักสูตรไปใช้ รองลงมา คือ ด้านการใช้เทคโนโลยีและข้อมูลที่หลากหลายในการพัฒนาตามลำดับ ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ ด้านการเสริมสร้างความร่วมมือกับผู้เกี่ยวข้อง

สำหรับด้านการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ นั้นพบว่า ความคิดเห็นเกี่ยวกับความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาในแต่ละด้าน พบว่า ด้านที่มีระดับความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้สูงสุด คือ ด้านการมีวิสัยทัศน์ร่วมกัน รองลงมา คือ ด้านการคิดอย่างเป็นระบบ และรายการที่มีระดับความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ต่ำสุด คือ ด้านการมีตัวแบบจากภายใน สอดคล้อง กับศักดา มัชปาโต (2550 : 58) ได้ศึกษาความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาขอนแก่น เขต 5 ผลการวิจัย พบว่า

1. ความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาขอนแก่น เขต 5 โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก

2. ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียนตามตำแหน่งหน้าที่ โดยภาพรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3. ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียนตามระดับการจัดการศึกษา โดยภาพรวมและรายด้าน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

4. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากการสนทนากลุ่ม พบว่า ข้าราชการครูและผู้บริหารมีความกระตือรือร้น ใฝ่รู้สิ่งใหม่ๆ มีความคิดในการแยกแยะความถูกต้อง ร่วมกันกำหนดวิสัยทัศน์ให้เป็นแนวทางปฏิบัติ และมีการเสริมสร้างบรรยากาศการเรียนรู้เป็นทีม ทำให้เกิดการพัฒนาระบบทำงาน การคิดรูปแบบการทำงานให้มีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผล

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะการนำผลการวิจัยไปใช้

1. ผู้บริหารและครูผู้สอนควรร่วมพัฒนาเป้าหมายของโรงเรียนเพื่อการปรับปรุงอย่างต่อเนื่องผู้บริหารประชุมชี้แจงเป้าหมายด้านวิชาการของโรงเรียนให้ครู นักเรียน ผู้ปกครองและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทราบอย่างทั่วถึง

2. ครูผู้สอนใช้ข้อมูลด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนประกอบการตัดสินใจในการนำหลักสูตรไปใช้ทุกภาคเรียน

3. ผู้บริหารดำเนินการเกี่ยวกับการสอนแทน เมื่อครูประจำชั้น/ครูประจำวิชาไม่มาทำการสอน

4. ผู้บริหารและครูควรเข้ารับการอบรมทางวิชาการที่สอดคล้องกับเป้าหมายของโรงเรียนอย่างต่อเนื่อง

5. โรงเรียนควรมีการจัดตั้งคณะกรรมการด้านวิชาการเพื่อจัดทำและพัฒนาตามหลักสูตรแกนกลาง มีการกำหนดเกณฑ์มาตรฐานการเรียนรู้ไว้เรียบร้อยแล้ว

6. ผู้บริหารควรส่งเสริมให้นักเรียนมีความสามารถด้านการคิด วิเคราะห์ สังเคราะห์ มีนิสัย ใฝ่รู้และมีการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง

7. ผู้บริหารส่งเสริมให้คณะครูที่มีการคิดอย่างเป็นระบบ มุ่งพัฒนา โดยรวมไม่แยกส่วนพัฒนาส่วนใดส่วนหนึ่ง

ข้อเสนอแนะการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาและเปรียบเทียบพฤติกรรมภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา ตามความคิดเห็นของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง เช่น ผู้ปกครอง คณะกรรมการสถานศึกษา

2. ควรศึกษาพฤติกรรมภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษากับความพึงพอใจของครู

3. ควรศึกษากระบวนการหรือวิธีการพัฒนาพฤติกรรมความเป็นผู้นำทางวิชาการของผู้บริหาร สถานศึกษา ในลักษณะการวิจัยในมิติอื่นๆ

เอกสารอ้างอิง

- ขวัญใจ ขุนทำนาย. (2552). ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนโรงเรียนเทศบาลในกลุ่มการศึกษาที่ 9. (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย. เลย.
- ชัยรัตน์ หลายวัชรกุล. (2547). การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเสริมสร้างภาวะผู้นำทางการเรียนการสอนสำหรับผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา. (วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต). มหาวิทยาลัยขอนแก่น. ขอนแก่น.
- เทศบาลนครเชียงราย. (2554). แผนยุทธศาสตร์การพัฒนาเทศบาลนครเชียงราย 2551-2555. สืบค้นเมื่อ 25 มกราคม 2557, จาก <http://www.chiangraicity.go.th>.
- บุญทิพย์ สุริยวงศ์. (2544). ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารงานวิชาการกับมาตรฐานระบบ คุณภาพ ISO 9002 ของโรงเรียนมัธยมศึกษา กรมสามัญศึกษา. วารสารวิชาการ, 2(4), 65.
- ประจวบ พลอยละออง. (2548). ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษาสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษากระบี่. (วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. กรุงเทพมหานคร.
- เปี่ยมพงศ์ นุ้ยบ้านด่าน. (2552). องค์การแห่งการเรียนรู้ (Learning Organization). (ออนไลน์). แหล่งที่มา http://www.natres.psu.ac.th/Journal/Learn_Organ/index.htm.
- วิโรจน์ สารรัตนะ. (2544). วิธีวิทยาการวิจัยแบบผสม : กระบวนทัศน์ใหม่สำหรับการวิจัยทางการบริหารการศึกษา. กรุงเทพมหานคร : อักษราพัฒนา.
- _____. (2548). การบริหารสู่การเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้. (พิมพ์ครั้งที่ 5). กรุงเทพมหานคร: ทิพย์วิสุทธิ.
- วีระชาติ วิลาศรี. (2549). ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชัยภูมิเขต 2. (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย. เลย.
- ศักดิ์ดา มัชปาโต. (2550). ความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ขอนแก่น เขต 5. (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต) มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย. เลย.
- McEwan, Patrick J. (1998). The effectiveness of multigrade schools in Colombia. International Journal of Educational Development, 8(18), 3-25.